

טיפ טיפה מקדש

קורבנות

- **"וְטָבֵלָא שֶׁל שֵׁשׁ, וְטָבַעַת הֵיטָה קְבוּעָה בָּהּ. שָׁבוּ יוֹרְדֵינִי לְשִׁית, וּמְנַקֵּין אוֹתוֹ..."** (מידות ג') ניסוך היין הנעשה כל יום והמים שמנסכים בימי הסוכות – סופם להגיע לשיתין. את פתח השיתין כיסתה טבלה של שיש, כלומר לוח בגודל אמה על אמה, והיו מגביהים את הטבלה באמצעות טבעות שהיו קבועות בה כדי לנקות את השיתין. על פי המסופר בגמרא, אחת לשבעים שנה פרחי כהונה (הכהנים הצעירים) היו יורדים לשיתין ומלקטים משם יין קרוש שדומה לעיגולי דבילה והיו שורפים אותו בקדושה, במקום קדוש בעזרה. (סוכה דף מט.)
- **"המזבח אין עושין אותו אלא בנין אבנים..."** (רמב"ם, הלכות בית הבחירה, א') נאמר בתורה "מִזְבֵּחַ אֲדָמָה תַעֲשֶׂה-לִי... וְאִם-מִזְבֵּחַ אֲבָנִים תַעֲשֶׂה-לִי..." (שמות כ') ועולה השאלה, האם צריך לבנות את המזבח מאדמה או מאבנים? רבי ישמעאל מפרש שהכוונה בפסוק "וְאִם-מִזְבֵּחַ אֲבָנִים" היא שהמזבח צריך להיות מחובר לאדמה ולא בנוי על גבי כיפין ומחילות (מכילתא ישמעאל, יתרו יא). ואכן פוסק הרמב"ם שיש לבנות את המזבח מאבנים ולחברו לאדמה. הכס"מ מדייק שבשעת הדחק היתירו לבנות את ההיכל מלבנים, ועל כן לכתחילה יש לבנות את המזבח מאבנים, אך בהיעדר אבנים חובה לבנותו מלבנים או אדמה.
- **"וְאִם-מִזְבֵּחַ אֲבָנִים תַעֲשֶׂה-לִי לֹא-תִבְנֶה אֹתוֹ גִזִּית כִּי חֲרָבָךְ הַנִּפְתָּ עֲלֶיהָ וְתַחֲלָלָהּ..."** (שמות כ') מזבח העולה בנוי מאבנים שלמות, שלא נחצבו וסותתו. "אין גזית אלא גזזות שהונף עליהם ברזל." (מכילתא, שם) אבן שנגע בה ברזל נפסלה לבניין המזבח, מפני כמה סיבות. המזבח נועד להאריך את ימיו של האדם על ידי הקרבת הקורבנות, ואילו הברזל משמש ככלי המקצר את ימיו של האדם, ולא ראוי שיונף המקצר על המאריך (מידות ג'). בנוסף, כדי שלא יסתתו ציורים וצלמים של עבודה זרה. (רשב"ם, שמות כ, כ"ב)
- **"כל אבן שנפגמה כדי שתחגור בה הציפורן כסכין של שחיטה הרי זו פסולה לכבש ולמזבח..."** (רמב"ם, הלכות בית הבחירה, א') כפי הכתוב במסכת מידות, היו מביאים את האבנים מקרקע בתולה שלא חפרו בה מעולם: "מִבְּקַעַת בֵּית כָּרֶם, וְחוֹפְרֵינִי לְמִטָּה מִהֲבַתּוּלָה..." אבנים שלימות אלו, שאין חשש שנגע בהן ברזל, נקראות 'אבנים מפולמות'. עפ"י הרמב"ם האבנים הכשרות הן אבנים מהטבע, כגון אבנים מהים. אבנים אלו נפסלות אם נפגמו לאחר הוצאתן מהקרקע אפילו בשריטה קלה. לעומת זאת, הרמב"ם סובר שמותר להחליק את האבנים כאבן שיש חלקלקה בתנאי שלא יעשו זאת עם ברזל.
- **"וְלֹא-תַעֲלֶה בְּמַעֲלַת עַל-מִזְבְּחִי אֲשֶׁר לֹא-תִגְלַה עֲרוֹתְךָ עָלָיו"** (שמות כ') בפרשת השבוע נקרא על מעמד הר סיני, עמוד שהאמונה סובבת עליו. בפסוק האחרון בפרשה אנו לומדים על כבש המזבח. הכבש הוא עליה משופעת ללא מעלות (מדרגות), המשמשת לעליה ולירידה מהמזבח. הכבש הוא חלק ומשופע כדי לשמור על הצניעות, כיוון שהרחבת הפסיעות בעת העלייה במדרגות קרובה לגילוי ערווה. (רש"י, שם). בעל ספר החינוך נותן עוד טעם למצווה, לא עלות על המזבח במדרגות, כדי שלא נפסע פסיעות גסות בעת העלייה. ואילו בעלייה על הכבש עולים בנחת וביראה, עקב בצד אגודל, וקובעים בנפשותינו את יראת המקום וחשיבותו.

טיפ טיפה מקדש

קורבנות

- **"לא-תבנה אתהן גזית כי חרבך הנפת עליה ותחללה..." (שמות כ')** הכתוב הזכיר את הברזל בלשון 'חרבך', מכיוון שהחרב עשויה ממנו והיא מחריבה את העולם. "ועל-חרבך תחיה" (בראשית כ"ז) נאמר על עשוי, ולא ראוי שתהיה בבית ה' החרב שגבורת עשיו נראית בה. אכן בבית המקדש לא היו כלי ברזל מלבד הסכינים, כי השחיטה אינה עבודה. את אבני המזבח אסור לסתת בכלי ברזל, אך את אבני בית המקדש מותר. אך למרות זאת "כל-כלי ברזל לא-נשמע בבית בהבנתו" (מלכים א', ו'). כאשר שלמה המלך בנה את בית המקדש לא הניפו ברזל בתוך בית המקדש אלא בחוץ, כי הוא לא רצה שישמע שם קול ברזל (עפ"י הרמב"ן, שמות כ').
- **"ומלבנין אותן פעמים בשנה, אחת בפסח ואחת בחג..." (מידות ג')** המזבח היה עשוי מאבנים ומצופה בסיד. היו מסיידים בסיד את המזבח פעמיים בשנה, פעם אחת לפני פסח, ופעם שניה לפני סוכות. לא היו מסיידים את המזבח 'בְּכָפִיס שֶׁל בְּרָזָל', כלומר בכפות של בנאים שרגילים לסוד בהן, שמא הברזל יגע במזבח ויפסול אותו. בכל ערב שבת היו מנקים עם מפה את המזבח מהדם. (עפ"י רע"ב, מידות, שם)
- **"ורבובה הייתה במערבו, ששם היו נותנין פסולי חטאת העוף" (מידות, ג')** במשנה מתואר מקום מיוחד בכבש- הרבובה. הרבובה היא מעין גומחה, הדומה לחלון חלול, כפי ששמה מרמז עליה- רבובה מלשון נבובה, כלומר חלולה. (הרע"ב על המשנה) ברבובה היו שמים חטאת העוף שנפסלו מספק, שאי אפשר לשרוף אותם מיד כמו קדשים פסולים, ולכן היו שמים אותם ברבובה במשך כל הלילה- ודינם כ'נותר', ומהרבובה נלקחו לשריפה.
- **"ועשית עלתיך הבשר והדם על-מזבח ה' אלהיך..." (דברים, י"ב)** הכהן זורק מן הכלי את הדם על המזבח, שנאמר: "וְזָרְקוּ בְּנֵי אֶהֱרָן הַכֹּהֲנִים אֶת-דָּמֹ... " (ויקרא א') בצורה שבה שהדם עולה על המזבח- בזריקה, כך אף הבשר עולה בזריקה. בין הכבש למזבח היה רווח, ולכן הכהן היה צריך לעמוד על הכבש ולזרוק את הבשר למערכה הגדולה. מהכבש יצאו שני כבשים קטנים, האחד מוביל ליסוד והשני מוביל לסובב. כבשים אלו מובדלים מן הכבש כ'מלוא הנימא', כלומר אויר מועט מאוד. (עפ"י זבחים סב, ב)
- **"וטבעות היו לצפוננו של מזבח... שעליהן שוחטין את הקודשים..." (מסכת מידות, ג')** עם פתיחת שערי ההיכל עם שחר, החלה עבודת התמיד בבית המטבחים. בית המטבחים הוא מקום בצפון העזרה, בו היו שוחטים את הקרבן ומכינים אותו להקרבה. בבית המטבחים היו עשרים וארבע טבעות, באמצעותן היו שוחטים את הקורבנות, ועל שמונת הננסים (עמודי אבן נמוכים) הפשיטו וניתחו את הקורבן. את חלקי הקורבן הדיחו על שולחנות שיש, מכיוון שהוא מקרר ומצנן את הבשר שלא יסריח. (עפ"י רע"ב על מסכת מידות פ' ג')

טיפ טיפה מקדש

קורבנות

- **"לא-אֶקַח מִבֵּיתְךָ פֶּר מִמְּכֻלְאֲתֶיךָ עֲתוּדִים" (תהילים נ')** בספר תהילים מברך דוד המלך כי לה' אין צורך בקורבנות שלנו: "לא אֶקַח מִבֵּיתְךָ פֶּר, מִמְּכֻלְאֲתֶיךָ עֲתוּדִים (זכרי עזים) כִּי לִי (שייכים) כָּל חֵיתוֹ יַעַר (חיות היער), בְּהֵמוֹת בְּהֵרְרֵי אֶלְפִי (באלפי הרים) יִדְעֵתִי כָּל עוֹף הָרִים, וְיִזֵּז שְׂדֵי (רמש השדה) עִמָּדִי. אִם אֶרְעֵב לֹא אֶמְרֶה, כִּי לִי תִבְּל וּמְלֶאָה" (תהילים נ, ט - יג). מפסוקים אלו אנו מבינים שה' לא זקוק לדבר מאכל. אם כן, מה הכוונה בפסוק "את קרבני לחמי לאשי"? וכי ה' צריך לחם? בעזרת ה' מחר נלמד הסבר מספר הכוזרי על כך.
- **"כל אשר קראתי בתורה על הקרבנות דבר שקשה על השכל לקבלו..." (הכוזרי, מאמר שני אות כה)**
מלך כוזר שואל את החבר שאלה שמעסיקה רבים. מדוע ה' צריך שנקריב לו קורבנות? וכי ה' צריך לחם? החבר מביא משל לצורך ההסבר: כל אדם מורכב מגוף ונשמה. האכילה והשתייה הם תנאי לכך שנשמה תשכון בגוף, ולא לקיומה. הרי גם לאחר המוות הנשמה קיימת. כך גם בהקרבת הקורבנות- על מנת שתשרה השכינה בישראל צריכים להקריב קורבנות. הכוונה בפסוק "את קרבני לחמי לאשי" היא שהקרבן הוא לחם לאש השורפת את הקורבן ומעלה את ניחוחו לפני ה'. הלחם לאש הוא התנאי שתתחבר השכינה עם ישראל ותשכון בבית המקדש, והוא לא תנאי לעצם קיום השכינה. (עפ"י מאמר של הרב חנניה מלכה)
- **ושְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לְחֻטָּאת לֵה' עַל-עֲלַת הַתְּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ" (במדבר כ"ח)**
ביטוי מופלא נאמר בתורה על השעיר שהקריבו בראש חודש, שהוא "לְחֻטָּאת לֵה'". בתחילה ברא הקב"ה שני מאורות גדולים, השמש והירח, ובאה הלבנה וטענה לפני ריבונו של עולם, איך אפשר ששני מלכים ישמשו בכתר אחד. בכונתה היה שיקטין ה' את השמש כדי שתמלוך היא לבדה. אולם אמר הקב"ה ללבנה: "לכי ומעטי את עצמך". אמרה לפניו: "לפי שאמרת לפניך דבר הגון אמעיט את עצמי"? ניחם אותה ה' בזה שישראל ימנו על פיה את החודשים, וגם הצדיקים יקראו על שמה, ולא התנחמה. "אמר הקב"ה: הביאו כפרה עלי שמיעטתי את הירח", ולכן נאמר "ושְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לְחֻטָּאת לֵה'" (במדבר כח, טו) (פניני הלכה זמנים).
- **"וּבִרְאֵשֵׁי חֲדָשֵׁיכֶם תִּקְרְבוּ עֹלָה לֵה'..." (במדבר כ"ח)** מצווה להקריב קרבן מוסף בכל ראש חודש בנוסף על קורבן תמיד של כל יום. מקריבים שני פרים בני בקר, איל אחד ושבעה כבשים בני שנה תמימים. את הקרבן מביאים עם הנסכים והמנחות. לכאורה, היינו יכולים לחשוב שצריך להקריב קורבן מוסף רק בראש חודש ניסן, שהרי כתוב "ראשון הוא לכם לְחֻדְשֵׁי הַשָּׁנָה". אך מתבאר לנו בפסוק "זאת עלת חֲדָשׁ בְּחֻדְשׁוֹ לְחֻדְשֵׁי הַשָּׁנָה" שהכוונה היא לעשות כן בכל ראש חודש. בנוסף לומדים זאת מהמילים "וּבִרְאֵשֵׁי חֲדָשֵׁיכֶם"- בלשון רבים. (עפ"י פירוש רבי אברהם אבן עזרא, שיום פטירתו חל היום)
- **"ינעלם הדבר ונעלה מזה אומר אני תורת האלהים היא ומי שקבלה בתמימות בלי התפלפלות ובלי התחכמות מעלה הוא מן המתחכם..." (הכוזרי, מאמר שני אות כה)**
בתחילת השבוע הבאנו טעם מספר הכוזרי לעניין הקורבנות. בנוסף, החבר מסביר שעניין הקורבנות הוא דבר נעלם, ועדיף לקבל את עניין עבודת הקורבנות בפשיטות, ללא חקירה והתחכמות. אך מי שלא במדרגה עליונה זו ומחפש הסבר, עדיף שילמד את הטעמים ולא יגיע לספקות וסברות רעות ח"ו. בע"ה שבוע הבא נלמד טעמים נוספים, שמביאים הרמב"ם והרמב"ן.

טיפ טיפה מקדש

קורבנות

- **"לא אֶקַח מִבֵּיתְךָ פֶּר מִמְּכֻלְאֲתֶיךָ עֲתוּדִים" (תהילים נ')** בספר תהילים מבאר דוד המלך כי לה' אין צורך בקורבנות שלנו: "לא אֶקַח מִבֵּיתְךָ פֶּר, מִמְּכֻלְאֲתֶיךָ עֲתוּדִים (זכרי עזים) כִּי לִי (שייכים) כָּל חֵיתוֹ יָעַר (חיות היער), בְּהֵמוֹת בְּהֵרְרֵי אֶלְפִי (באלפי הרים) יִדְעֵתִי כָּל עוֹף הָרִים, וְיִזֵּז שְׂדֵי (רמש השדה) עִמָּדִי. אִם אֶרְעַב לֹא אֶמְרֶה, כִּי לִי תִבְל וּמְלָאָה" (תהילים נ, ט - יג). מפסוקים אלו אנו מבינים שה' לא זקוק לדבר מאכל. אם כן, מה הכוונה בפסוק "את קרבני לחמי לאשי"? וכי ה' צריך לחם? בעזרת ה' מחר נלמד הסבר מספר הכוזרי על כך.
- **"כל אשר קראתי בתורה על הקרבנות דבר שקשה על השכל לקבלו..." (הכוזרי, מאמר שני אות כה)**
מלך כוזר שואל את החבר שאלה שמעסיקה רבים. מדוע ה' צריך שנקריב לו קורבנות? וכי ה' צריך לחם? החבר מביא משל לצורך ההסבר: כל אדם מורכב מגוף ונשמה. האכילה והשתייה הם תנאי לכך שנשמה תשכון בגוף, ולא לקיומה. הרי גם לאחר המוות הנשמה קיימת. כך גם בהקרבת הקורבנות- על מנת שתשרה השכינה בישראל צריכים להקריב קורבנות. הכוונה בפסוק "את קרבני לחמי לאשי" היא שהקרבן הוא לחם לאש השורפת את הקורבן ומעלה את ניחוחו לפני ה'. הלחם לאש הוא התנאי שתתחבר השכינה עם ישראל ותשכון בבית המקדש, והוא לא תנאי לעצם קיום השכינה. (עפ"י מאמר של הרב חנניה מלכה)
- **"ושעיר עזים אחד לחטאת לה' על-עלית התמיד יעשה ונסכו" (במדבר כ"ח)** ביטוי מופלא נאמר בתורה על השעיר שהקריבו בראש חודש, שהוא "לחטאת לה'". בתחילה ברא הקב"ה שני מאורות גדולים, השמש והירח, ובאה הלבנה וטענה לפני ריבונו של עולם, איך אפשר ששני מלכים ישמשו בכתר אחד. בכונתה היה שיקטין ה' את השמש כדי שתמלוך היא לבדה. אולם אמר הקב"ה ללבנה: "לכי ומעטי את עצמך". אמרה לפניו: "לפי שאמרת לפניך דבר הגון אמעיט את עצמי"? ניחם אותה ה' בזה שישראל ימנו על פיה את החודשים, וגם הצדיקים יקראו על שמה, ולא התנחמה. "אמר הקב"ה: הביאו כפרה עלי שמיעטתי את הירח", ולכן נאמר "ושעיר עזים אחד לחטאת לה'" (במדבר כח, טו) (פניני הלכה זמנים).
- **"ובראשי חדשיכם תקריבו עלה לה'..." (במדבר כ"ח)** מצווה להקריב קרבן מוסף בכל ראש חודש בנוסף על קורבן תמיד של כל יום. מקריבים שני פרים בני בקר, איל אחד ושבעה כבשים בני שנה תמימים. את הקרבן מביאים עם הנסכים והמנחות. לכאורה, היינו יכולים לחשוב שצריך להקריב קורבן מוסף רק בראש חודש ניסן, שהרי כתוב "ראשון הוא לכם לחדשי השנה". אך מתבאר לנו בפסוק "זאת עלת חדש בחדשו לחדשי השנה" שהכוונה היא לעשות כן בכל ראש חודש. בנוסף לומדים זאת מהמילים "ובראשי חדשיכם"- בלשון רבים. (עפ"י פירוש רבי אברהם אבן עזרא, שיום פטירתו חל היום)
- **"נעלם הדבר ונעלה מזה אומר אני תורת האלהים היא ומי שקבלה בתמימות בלי התפללות ובלי התחכמות מעלה הוא מן המתחכם..." (הכוזרי, מאמר שני אות כה)**
בתחילת השבוע הבאנו טעם מספר הכוזרי לעניין הקורבנות. בנוסף, החבר מסביר שעניין הקורבנות הוא דבר נעלם, ועדיף לקבל את עניין עבודת הקורבנות בפשיטות, ללא חקירה והתחכמות. אך מי שלא במדרגה עליונה זו ומחפש הסבר, עדיף שילמד את הטעמים ולא יגיע לספקות וסברות רעות ח"ו. בע"ה שבוע הבא נלמד טעמים נוספים, שמביאים הרמב"ם והרמב"ן.